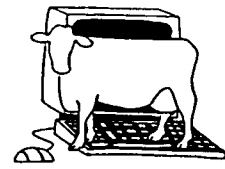

כלכלה וממשק

הרפורמה במדיניות החקלאית הקהילתית – AGENDA 2000

מרדכי מלען

חופשית בשוק העולמי. אלא מה, חקלאים רבים גם כך עומדים לצאת ממעגל הייצור משום שהם לא רואים ברכה יתירה בעמלם.

ארצות אירופה הבינו, כנראה יותר מוקדם מארצות ענקיות מעבר לים, שעל מנת לשמור על **המרוקם החברתי** של אוכלוסיותיהן ועל איכות הסביבה והטבע שלהן אין מנוס מלתמוך באופן פעיל בחקלאים בתור "שומרי ערכי הטבע" בארצותיהם. לא חשוב, איך קוראים לזה – כל תמיכה בחקלאי, ואף המוצדקת ביותר מטעמים ונימוקים נעלים כאלה, כל תמיכה כזאת למעשה גם תומכת בכדאיות הייצור החקלאי בכלל, וזה של החלב והבשר בפרט.

זכינו והצלחנו לקבל מידע מהימן מכמה מקורות אשר משלימים זה את זה ובהצלבה זהירה מגיעים לאותם ממצאים. נעורנו בתיאור רחב-הקף של המועצה החקלאית של הקהילה האירופית שפורסם באינטרנט במסגרת הוצאה מיוחדת בתאריך 11.03.99, אשר הביא את הסיכומים הפוליטיים לקראת הרפורמה של CAP; כמו כן, נענינו על ידי היועץ החקלאי למשלחת ישראל לאיחוד האירופי בבריסל, מר איציק בךדוד אשר דאג לידע אותנו באשר לסיכומים בנדון בקרב ראשי מדינות הקהילה האירופית. סיכומים אלה היו דומים להפליא להסכמים שהושגו קודם לכן במסגרת שרי החקלאות שלהם.

הרפורמה המוצעת מתיחסת למכלול התביעות והתרומות של המגזר החקלאי והכפרי תוך שאיפה ברורה לחיזוק החוסן וכח העמידה של כל המגזר במערכה על השוק הרווחי וזאת בלי לוותר על הרחבה וגיוון הייצור

מזה כמה חודשים אנו שומעים וקוראים על צעדי רפורמה כאלה ואחרים העומדים על סדר יומה של הקהילה האירופית. אמנם, ישראל איננה חלק ממנה (עדיין) אך בלי שום ספק היא מושפעת ותושפע מכל שינוי במדיניות החקלאית של הקהילה האירופית – לשם קיצור נשתמש להבא בר"ת CAP, כמקובל שם.

זה זמן רב, שמדברים על הרפורמה הנ"ל תוך הנחות על **מה יוחלט ומה יבוצע ומתי**. כל ניחוש, חשש או תקווה לגיטימיים ובהקשר זה אנו בחברה טובה. ביקורים של חקלאים ולאחרונה גם של עיתונאים אירופיים הבליטו ביתר שאת את אופי הציפיות של יצרני החלב האירופיים וחששותיהם, שמישהו גדול וחזק יחטוף להם את פלג השוק העכשווי שלהם, או שמא מתכוון להצליח בכך עם פתיחת הסיבוב הבא של דינוי ארגון הסחר העולמי WTO. ברור שבהקשר זה קשה להם להתעלם מן הגורם הבולט בשוק התוצרת החקלאית העולמי, ארה"ב. אין זה אומר עדיין, שמוכנים להזניח אפשרויות מזדמנות, אם גם בצפי להקפים מצומצמים בלבד. למשל, אורחים מגרמניה וגם מצרפת שואלים לא-פעם, האם ישראל מסוגלת לייצר את כל תצרוכתה בחלב ותוצרת חלב, וכנ"ל לגבי בשר.

בדרך כלל אנו זוכים להערכה על רמת הייצור והממשק במשק החלב, אם גם בהבט הכלכלי ורווחיות ייצור החלב ישראל עדיין מדדה אחר כמה ארצות יצרניות חלב מן השורה הראשונה. בעצם, גם ליצרני החלב באירופה לא קל לוותר על התמיכות להן הם זוכים עד היום. בקרב המוסדות/הארגונים הבינלאומיים טוענים כולם לביטול התמיכות ולחשיפת התוצרת לתחרות

מחולקת בשלבים שווים במשך שלוש השנים 2005/06 עד 2007/08, בסך של 1,441,800 טון למדינות האיחוד האירופי. מלבד זה תהיה תוספת מכסות מיוחדת למדינות כמו יוון, ספרד, אירלנד, איטליה, צפון-אירלנד בסך 1,389,700 טון מחולק בשנתיים 2005/6 ו-02/2001. בס"ה ועד שנת 2007/08 חישבו תוספת מכסות של 2,831,500 טון שהם כ-2.4%.

פיצוי עבור הירידה הצפויה במחיר ההתערבות לאבקת חלב וחמאה יהיה קבוע לטון מכסה, על בסיס שנת המכסות 1999 (כלומר עבור תוספת המכסות לא יינתן פיצוי). לפי כך, ובהתחשב בדחיית ביצוע הרפורמה, יינתנו 5.75 אירו/טון לשנת 2006, 11.49 אירו/טון ל-2006, ו-17.24 אירו/טון משנת 2007 ואילך.

מעבר לפיצוי הישיר האמור, ובכדי לתת למדינות החברות מידה מסויימת של עצמאות בחיזוק הענף אצלן, יש גם מערכת של "מעטפות לאומיות" לצורך הגדלת התמיכה ביצרני החלב, אך רק החל משנת 2005. כדי לתת מושג מהקף "המעטפות" הללו, מדובר בסכומים נכבדים ביותר שחולקתם כראות המדינות העטופות בהן:

National financial 'envelopes' for additional dairy aid payments (€ million)				
	2005	2006	2007	2008
Belgium	6.4	12.8	19.3	25.7
Denmark	8.7	17.3	25.9	34.5
Germany	54.2	108.0	162.2	216.0
Greece	1.2	2.4	3.7	4.9
Spain	10.8	21.6	32.4	43.1
France	47.2	93.9	141.1	187.9
Ireland	10.2	20.3	30.5	40.7
Italy	19.3	38.5	57.8	77.0
Luxembourg	0.5	1.0	1.6	2.1
Netherlands	21.6	42.9	64.5	85.8
Austria	5.4	10.7	16.0	21.3
Portugal	3.6	7.3	10.9	14.5
Finland	4.7	9.3	13.9	18.6
Sweden	6.4	12.8	19.2	25.6
UK	28.4	56.5	84.9	113.1
EU-15	228.7	455.3	684.0	910.7

Notes: Global 'national envelope' amounts available for supplementary premium payments.

© 1999 Agra Europe (London) Ltd.

EP/7

במטרה לזכות ביתרונות שיווקיים נוספים מחוץ למסגרת השוק של הקהילה האירופית. ברפורמה המדוברת ישנה התייחסות כללית, ומפורטת ענפית לגבי גידולי שדה מכל סוג ושימוש או אי-שימוש בקרקע חקלאית; פרק רחב אודות בקר לבשר תוך הדגשת העיקרון של שמירת טבע ונוף כפרי ותדומתם לכלל החברה; כרמים, נטיעות חדשות ושיטות הפקת יין ומשקאות על בסיס ענבים; ייצור חלב כאחד הענפים "הכבדים" של חקלאות מערב-אירופה; ואחרון חביב נושא מדיניות הפיתוח הכפרי. מן הראוי לעיין בהצעות המפורטות לפרק אחרון זה באחת החוברות הקרובות של "משק הבקר והחלב". כאן ולצורך הענין המייד שלנו נתייחס לענף החלב, עליו פרנסתנו.

בלחץ אירגונים חקלאיים רבי-עוצמה (ציבורית) ובעיקר הצרפתים ונשיאם ז'ק שירק בראשם, התחלת הרפורמה בענף החלב נדחתה לשנת 2005/06, למעשה שנתיים מעבר למוסכם בין שרי החקלאות בראשית מרץ האחרון.

הוסכם, שמחיר ההתערבות לאבקת חלב ולחמאה יוקטן ב-15% תוך שלוש שנים כמתוכנן מאז, על אף שזה ידחה את הרפורמה מעבר ל-2006. כלומר, זה מחייב שגם מכסות החלב צריכות להימשך מעבר לשנת 2006 ועד 2008. אולם, כמתוכנן יבחנו מחדש את משטר המכסות כבר ב-2003 ואין להוציא מכלל אפשרות, שכל משטר החלב בכללותו ייבחן מחדש באותו מועד.

בכלל, לדחיית הפעלת הרפורמה בשנתיים עד 2005/06 השלכות נוספות בקשר לפרטי ההסכמה, כי משום הדחייה המשמעותית הזאת יהיה צורך בתיקונים בקרב המוסדות המוסמכים. יש לציין ולהדגיש, שמסגרת המחיר לשלוש שנים מגיעה מעבר לתאריך 30.06.2008, בעוד המסגרת התקציבית של האיחוד האירופי מכסה ומחייבת רק עד סוף 2006.

בנושא מכסות חלב – בשנת 1998/99 ייוצרו בס"ה 117,492,600 טון ב-15 מדינות האיחוד האירופי – נקבעה הגדלה של 1.5%

הזכות להחזיק מכסה. הוסכם על שורה של שינויים בתקנות המכסות, אם גם בכל מקרה הם מהווים אופציה ברמת כל מדינה חברה. מוסכם שהחלטות אלה ייכנסו לתוקפן החל מן האחד באפריל 2000. שינוי אחד כזה מתכוון להבטיח, שמכסות חלב מיוחסות ליצרני חלב פעילים בלבד. למען מטרה זאת, מדינות חברות תוכלנה להחליט באיזה תנאים המכסה חוזרת למאגר הלאומי במקרה שלא הועברה ביחד עם

“שטח העיבוד המתאים”.

אם יצרן מייצר פחות מ-70% של מכסתו בשנה מסוימת, ובאיזה תנאים, המכסה שלא נוצלה או חלקה יחזרו למאגר הלאומי. בנוסף לכך, מדינות חברות יכולות לדחות את התאריך הקובע מתאריך 31.12 עד 31.03, כך שבאופן מעשי מתבטלת נקודת הזמן להחכרת מכסה באותן מדינות חברות הבוחרות להפעיל פתרון כזה.

